

AKIRŐL UTCÁT NEVEZTEK EL DEBRECENBEN

KOMLÓSSY DÁNIEL

Az 1775-ik esztendővel kapcsolatban — Mária Terézia uralkodása idején — három fontos eseményről emlékezik meg a magyar történelem: a porta Bukovinát Ausztriának engedte át, az „eredeti” tökefelhalmozás előhaladtával országszerte elszaporodtak a koldusok, azért szükségessé vált a szegényügyet szabályozó rendelet kiadása, s Barcsay Ábrahámnak megjelent „*Erkölcsei mesék*” c. munkája

Ebben az esztendőben: 1775. május 26-án született Komlóssy Mihály és Osgyáni Bakos Rebeka Dániel nevű fia, Debrecen történelmének kiemelkedő egyénisége, aki Zelizy Dániel szerint is „*egyike volt Debrecen legkitűnőbb fiainak*”. A Kollégiumban tanult, ügyvédi oklevelet szerzett, s a jogtudományokban való jártassága tette képessé sok közéleti probléma megoldására. Életének célját szeretett városa önzetlen szolgálatában látta. Az 1806. évi tisztújítás alkalmával Debrecen város aljegyzőjévé választották. Ekkor már folytak a napóleoni háborúk, s az 1805. évi pozsonyi békekötés értelmében a Habsburg-birodalom elvesztette Isztriát, Velencét, Dalmáciát és Tirolt, a bécsi békében (1809) Ferenc újabb területi engedményekre kényszerült, elveszett Fiume és Horvátország egy része is.

Debrecen is kivette részét a Napóleon elleni háborúból, ezért katonák nem tartózkodtak a városban. A rend fenntartására, a közbiztonság védelmére „*polgári katonaság*”- ot kellett felállítani 1854 főnyi létszámmal, melynek parancsnoka Simonffy Sámuel ezredes lett. A rendfenntartó alakulat szervezésében, s irányításában komoly szerepe volt Komlóssy Dánielnek is, aki a parancsnok helyettese volt századosi rangban. Az 1811. évi tisztújításkor Komlóssyt első aljegyzővé választották, s az egész utcákat megemésztő nagy debreceni tűzvész alkalmával, mikor tömegestől váltak hajléktalanokká az emberek, mindent megtett megsegítésükre. Nem kis része volt a nagy tűzvész alkalmával megmutatkozó igaz emberségének abban, hogy 1814-ben a városi főjegyzőséggel (főnótárius) tisztelték meg.

Ferenc császár az országgyűlés összehívásának mellőzésével, az alkotmányt félretéve, a leplezetlen elnyomó politika útjára lépett. A bécsi udvar erőszakos fellépése, a feudalizmus válságának elmélyülése és a napóleoni háborúkat követő gazdasági nehézségek azonban hamarosan kihívták a magyar köznemesség ellenállását, amivel bekövetkezett az osztrák és magyar uralkodó osztályok szövetségének végleges felbomlása. Komlóssy Dániel mindig megtalálta a módját, hogyan hárítsa el a Ferenc császár részéről a várost fenyegető veszedelmeket. Erélyes, határozott fellépése, jogászi rafinériája a városra sérelmes intézkedések egész sorát közömbösítette, nem hagyva Debrecent jogaiban csorbítani. Nem hiába nyerte el 1816-ban a tanácsosi (senator) rangot.

1818. május 5-én a helytartótanács felszólította a várost, hogy a „*Hessen Homburg Regementbeli Stab elfogadására*” helyet készítsen. A tanács hallani sem akart erről, s ennek a rendelkezésnek a megváltoztatása céljából deputációt küldött Budára „*fő Nótárius Komlóssy Dániel és Contributionalis Préceptor Fazekas Mihály Úr*” személyében. Ez az eset egyike volt azon keveseknek, amikor még Komlóssy Dániel ékesszólása és a jogtudományokban való jártassága is hatástalannak bizonyult, hiszen a magisztrátus július 1-i jegyzőkönyvéből már azt olvassuk, hogy Simonyi óbesternek és az ezred stábjának Debrecenbe való költözésébe beleegyezett. Ennek ellenére „*az eddigi jegyzői hivatalában sok dicsérettel forgolódott Komlóssy Dánielt*” 1822-ben újra megerősítették eddigi tisztségében. 1825-ben Rakovszky Dániel tanácsnokkal karöltve rendet teremtett a levéltárban, s ezzel áttekinthetőbbé, könnyebben használhatóvá tette azt. Az 1825—27. évi reformországgyűlésen Tikos Istvánnal együtt országgyűlési követként vett részt. A városi szervezet reformjának igénye is felmerült a XIX. század fordulóján. A bizottságban helyet kapott Debrecen követe, Komlóssy Dániel is. Városának „*modernizálása*” munkaprogramjában első helyre került. Nevéhez fűződik 1828-ban a Mester és Hatvan utcák csatornázási terveinek elkészíttetése.

1830-ban V. Ferdinánd koronázási ünnepélyén Komlóssy Dániel és Poroszlay Frigyes képviselték Debrecent. Komlóssyt sokkal inkább a józan meggondolás, a város érdeke vitte oda, mint a Habsburgokért való lelkesedés. Ugyancsak 1830-ban merült fel Debrecenben egy leánynevelő intézet felállításának szükségessége. Ez szervesen beletartozott Komlóssy újítási terveibe. Az intézet létrehozásáról a református egyháztanács 1830. május 31-én határozott. Három senator — köztük Komlóssy Dániel is —, valamint Szoboszlai Pap István kaptak megbízást, hogy az intézet működésével kapcsolatban tervezetet készítsenek. A tervezet elkészült, s hosszas vita után 1838 novemberében egy Cegléd utcai házban Steinacher Gusztáv vezetésével a leánynevelő intézet megkezdte működését.

Az 1831. évi kolerajárvány hírére Debrecenben a járvány elleni védekezés céljából egészségügyi bizottság létesült; melynek Komlóssy lett az elnöke. A kolera 1831. július 15-től szeptember 4-ig dühöngött a városban, s 2152 ember életét oltotta ki annak ellenére, hogy Komlóssyék mindent megtettek a járvány leküzdésére. Akár csak az 1811. évi tűzvész idején, Komlóssy most is mélységes együttérzéssel és áldozatkészséggel fordult a segítséget igénylők felé. Komlóssy 1843-tól haláláig a debreceni református egyház főgondnoki tisztét is betöltötte, ő fogalmazta azokat a történelmileg jelentős felterjesztéseket, melyek a református eklézsia jogait védelmezték a Habsburg önkénnyel szemben.

Komlóssy elsőnek ismerte fel, mint sestakerti telektulajdonos, az ottani szélhordta homoktalaj hasznosításának módját. 1811-ben mintegy 1000 négyszögöl szőlőt telepített, azt körülkerítette és rajta prэшázat építtetett. Példáját számosan követték és a XIX. század közepére a Sestakert homoksivatagja helyén szőlős- és gyümölcsöskertek virágoztak. Komlóssy Dániel felesége: Konthy Julianna, akit 1806. június 4-én vett feleségül, Csokonai több versének ihletője volt. Feltehető, hogy „*A rózsabimbóhoz*” c. versét hozzá írta. Gyermekei közül Karolina (1815—1890) K. Tóth Mihálynak, Kossuth papjának honleányi eszményképe, fogságában levelező társaként ismert. Lajos fia (1811—1883) honvédezredes, majd a debreceni Zenede első igazgatója volt. Imre (1813—1879) ügyvédként, és senatorként működött. Johanna (1817—18) korán elhunyt, Teréz pedig (1809—1876) Tikos István felesége lett. Unokái közül K. Dezső a Debreceni Első Takarékpénztár elnökeként, Arthur városi főjegyző, polgármester-helyettesként dolgozott. 1806-tól 1910-ig a Komlóssy család 3 nemzedéke vett részt tevékenyen a város vezetésében és segítette annak fejlődését. Komlóssy Dánielt 1833. június 3-án az akkor szervezett városkapitányság élére állították. Főkapitányi tisztségét 1835-ig viselte, amikor egészségügyi okokból lemondott. Utoljára az 1835 évi országgyűlésen szerepelt Debrecen követeként. 1844. január 21-én hunyt el.